สำนักงานนโยบาย
และแผนพลังงาน
กระทรวงพลังงาน

แผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต ของสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

กลุ่มนิติการ
สำนักงานเลขานุการกรม

คำนำ

การบริหารความเสี่ยงการทุจริต เป็นหนึ่งในกลไกสำคัญในการป้องกันปัญหาหรือแนวโน้มที่อาจก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตในอนาคต การที่หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการประเมินความเสี่ยงการทุจริตอย่างเป็นระบบ ย่อมเป็นการสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงาน สามารถลดการทุจริตประพฤติมิชอบภายในหน่วยงาน และนำไปสู่การเป็นหน่วยงานใสสะอาด ตามหลักธรรมาภิบาลที่ดี (Good Governance) รวมถึงสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ แผนแม่บทที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบที่มุ่งเน้นให้ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนย่อยที่ ๑ การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ มุ่งเน้นการปรับ “ระบบ” เพื่อลดจำนวนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ โดยการพัฒนาเครื่องมือ เพื่อสร้างความโปร่งใส มุ่งเน้น การสร้างนวัตกรรมและมาตรการในการต่อต้านการทุจริตที่มีประสิทธิภาพและเท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต รวมถึงการประเมินความเสี่ยงของการทุจริต เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ มีมาตรการ ระบบหรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต

สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน ได้ตระหนักถือความสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในทุกรูปแบบ จึงได้จัดทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ขึ้นในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ โดยได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริตด้านการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ กำหนดมาตรการ แนวทาง รวมถึงแผนในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน ทั้งนี้ เพื่อผลักดันให้การบริหารความเสี่ยงการทุจริตเป็นไปอย่างมีระบบ ต่อเนื่อง และเกิดประสิทธิภาพ รวมทั้ง ตอบสนองนโยบายของรัฐในการป้องกันการทุจริตในภาครัฐ

กลุ่มนิติการ
สำนักงานเลขานุการกรม

สารบัญ

หน้า

คำนำ ก

สารบัญ ข

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ที่มา ๑

๑.๒ หลักการและเหตุผล ๒

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ๓

๑.๔ ผลที่คาดว่าจะได้รับ ๓

บทที่ ๒ กรอบแนวคิด นิยามและระเบียบวิธีการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๒.๑ กรอบแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุการทุจริต ๔

๒.๒ กรอบแนวคิดการพัฒนาการประเมินเชิงคุณภาพการบริหารจัดการ

ความเสี่ยงการทุจริต Corruption Risk Management : CRM ๕

- นิยามประเภทของการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต ๕

- ปัจจัยสำเร็จในการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต ๖

๒.๓ กรอบตามหลักมาตรฐาน Committee of Sponsoring Organization

of the Treadway Commission (COSO) และ ISO 37001:2016 6

- COSO 2013 6

- COSO 2017 (COSO ERM 2017) 8

- ISO 37001 : 2016 Anti-bribery Management Systems : ABMS 9

๒.๔ ระเบียบวิธีการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ๑๐

บทที่ ๓ แผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตของสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

๓.๑ การระบุความเสี่ยงการทุจริต ๑๑

๓.๒ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต ๑๑

๓.๓ การประเมินความเสี่ยงการทุจริต ๑๒

- ตารางที่ ๑ ระบุความเสี่ยงการทุจริต (Known Factor และ Unknown Factor) ๑๓

- ตารางที่ ๒ การให้คะแนนความเสี่ยงการทุจริต ๑๓

- ตารางที่ ๓ ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต (แยกตามสี) ๑๓

๓.๔ การจัดทำแนบริหารความเสี่ยงการทุจริต ๑๔

- ตารางที่ ๔ ประเด็นและมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต ๑๔

- ตารางที่ ๕ แผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต ๑๕

บทที่ ๑
บทนำ

๑.๑ ที่มา

สืบเนื่องจากผลคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index - CPI) ของประเทศไทยประจำปี ๒๕๖๔ ที่ได้รับคะแนน ๓๕ คะแนนจากคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน อยู่ในลำดับที่ ๑๑๐ จากประเทศที่เข้าร่วมการประเมินทั้งหมด ๑๘๐ ประเทศลดลงจากปี ๒๕๖๓ ซึ่งประเทศไทยมีคะแนน ๓๖ คะแนน และอยู่ในอันดับที่ ๑๐๔ จากประเทศที่เข้าร่วมการประเมินทั้งหมด ๑๘๐ และลดลงจากปี ๒๕๖๒ ที่ประเทศไทยมีคะแนน ๓๖ คะแนน และอยู่ในลำดับที่ ๑๐๑ จากประเทศที่ร่วมประเมินทั้งหมด ๑๘๐ ประเทศ โดยจากการพิจารณาแหล่งข้อมูลที่สะท้อนผลคะแนน CPI ของประเทศไทยที่ผ่านมาพบว่า ในปี ๒๕๖๔ มีแหล่งข้อมูล ๔ แหล่งที่มีคะแนนลดลง ได้แก่ เรื่องการติดสินบนและการทุจริตที่ยังมีอยู่ทั่วไป ระดับการรับรู้ถึงภัยของการทุจริตว่าเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสถาบันทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง การที่ภาคธุรกิจต้องจ่ายเงินสินบนในกระบวนการต่าง ๆ และการที่เจ้าหน้ามีรัฐมีพฤติกรรมใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางมิชอบ ซึ่งสิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพดำเนินการลดระดับการทุจริตให้น้อยลง และต้องเพิ่มประสิทธิภาพในการสร้างความตระหนักรู้ และการปราบปรามการทุจริตบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำผิดให้มากขึ้น

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ มุ่งเน้นให้ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยมีตัวชี้วัดสำคัญ คือ ค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยจะต้องอยู่ในอันดับ ๑ ใน ๒๐ หรือมีคะแนนประมาณ ๗๓ คะแนน ภายในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๗๖ – ๒๕๘๐ โดยในแผนย่อยที่ ๑ การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ มุ่งเน้นการปรับ “ระบบ” เพื่อลดจำนวนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ โดยการพัฒนาเครื่องมือ เพื่อสร้างความโปร่งใส มุ่งเน้น การสร้างนวัตกรรมและมาตรการในการต่อต้านการทุจริตที่มีประสิทธิภาพและเท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต รวมถึงการประเมินความเสี่ยงของการทุจริต เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ มีมาตรการระบบหรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) จึงได้พัฒนาเครื่องมือการประเมินความเสี่ยงการทุจริต เพื่อขับเคลื่อนให้หน่วยงานภาครัฐมีการจัดทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริตและการจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาอย่างต่อเนื่อง

รัฐบาลได้กำหนดให้การสกัดกั้นการทุจริตเป็นวาระแห่งชาติ โดยเมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ นายกรัฐมนตรีได้เห็นชอบตามข้อเสนอของสำนักงาน ป.ป.ท. รัฐประกาศให้ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นปีแห่งการอำนวยความสะดวกทางธุรกิจ ต่อต้านการรับสินบนทุกรูปแบบ อีกทั้งแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) ประเด็นปฏิรูปที่ ๒ ด้านการป้องปราม ซึ่งกำหนดให้ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ดำเนินการวางระบบการประเมินความเสี่ยงต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบในส่วนราชการเป็นประจำทุกปี และรายงานผลการปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชา หรือตามระยะเวลาที่กำหนดและคณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เห็นชอบแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) และเห็นชอบแนวทางการขับเคลื่อนกิจกรรมตามแผนการปฏิรูปประเทศ โดยให้คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ หน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกันขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศให้บรรลุตามเป้าหมายภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตเป็นหนึ่งในมาตรการป้องกันการทุจริต และเครื่องมือหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการยกระดับคะแนนการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index - CPI) ของประเทศไทย ดังนั้น การบริหารความเสี่ยงจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการป้องกันและควบคุมปัญหาด้านต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ซึ่งมีผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กรโดยรวม และเป็นกระบวนการดำเนินงานขององค์กรที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้องค์กรลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหายในอนาคตให้อยู่ในระดับที่องค์กรมีศักยภาพในการรองรับปัญหาการประเมิน การควบคุมได้และการตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรเป็นสำคัญ ทั้งนี้ การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ในองค์กรจะช่วยเป็นหลักประกันองค์กรในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มีการทุจริต หรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิด โอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้ การประเมินความเสี่ยงการทุจริต จึงเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการค้นหา หรือระบุจุดอ่อน (Weakness) ของระบบต่าง ๆ ภายในองค์กร ที่อาจเป็นช่องให้เกิดการทุจริต และเป็นการมุ่งหาความเป็นไปได้ (Potential) ที่จะเกิดการกระทำการทุจริตในอนาคต ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารองค์กรอย่างมีธรรมาภิบาล

๑.๒ หลักการและเหตุผล

สำนักงาน ป.ป.ท. ในฐานะเลขานุการศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.) จึงได้พัฒนาแนวทางการดำเนินการเพื่อวางระบบการประเมินความเสี่ยงต่อการทุจริตประพฤติมิชอบในส่วนราชการ โดยขับเคลื่อนการดำเนินการผ่านศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันและลดโอกาสการทุจริต ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำพาองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรใสสะอาด นอกจากนี้ สำนักงาน ป.ป.ท. ยังได้มีการพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือดังกล่าว โดยปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้พัฒนาเกณฑ์การประเมินเชิงคุณภาพ “ระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต (Corruption Risk Management Systems : CRMS)” และประยุกต์ใช้ ISO 37001 (Anti-Bribery Management Systems : ABMS) ระบบการจัดการการต่อต้านการให้และรับสินบนในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต โดยขับเคลื่อนให้หน่วยงานภาครัฐมีการประเมินความเสี่ยงการทุจริต การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต เพื่อป้องกันและลดโอกาสการทุจริตได้อย่างแท้จริง

สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน (สนพ.) ในฐานะส่วนราชการซึ่งอยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงพลังงาน มีภารกิจหลักในการเสนอแนะการกำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับพลังงานของประเทศ รวมทั้งมาตรการทางด้านพลังงานต่าง ๆ ได้ตระหนักและเห็นว่าการมีมาตรการป้องกันการทุจริต หรือการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริต มาใช้จะสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในหน่วยงานได้ และเป็นการขับเคลื่อนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแนวคิดหลักธรรมาภิบาลที่ดี (Good Governance) ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพโปร่งใสและน่าเชื่อ โดยเฉพาะหลักการควบคุมการทุจริตคอร์รัปชั่น (Corruption Control) ในการนี้ จึงได้นำหลักเกณฑ์ในคู่มือข้างต้นมาใช้เป็นกรอบในการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของ สนพ. เพื่อเป็นแนวทางในการควบคุม กำกับและลดความเสี่ยงการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติราชการ

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๑. เพื่อจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต และให้เข้าใจจุดเสี่ยงที่อาจทำให้เกิดการทุจริตในการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัด สนพ.

๒. สร้างมาตรการควบคุมเพื่อลดความเสี่ยงการทุจริตใน สนพ. ปรับปรุงกระบวนหรือกลไกการทำงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต

๓. เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่และบุคลากร ภายในสังกัด สนพ.

๔. เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้เสีย ในระบบธรรมาภิบาลและความซื่อตรงของ สนพ.

๕. เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ มีการบริหารราชการด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้

๑.๔ ผลที่คาดว่าจะได้รับ

สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน มีแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ เจ้าหน้าที่และบุคลากรภายในสังกัด สนพ. เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องความเสี่ยงการทุจริต และสามารถนำแนวทางจากแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตมาปรับใช้ในการปฏิบัติราชการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้ง สนพ. เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีการบริหารราชการด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้

บทที่ ๒
กรอบแนวคิด นิยามและระเบียบวิธีการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๒.๑ กรอบแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุการทุจริต

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต ประกอบด้วย Pressure/Incentive หรือแรงกดดันหรือแรงจูงใจ Opportunity หรือโอกาสซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่าง ๆ คุณภาพการควบคุม การควบคุมกำกับการควบคุมภายในขององค์กรมีจุดอ่อน และ Rationalization หรือการหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำตามทฤษฎีสามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle) ตามหลักการและทฤษฎี Triangle Fraud ของ Dr. Ronald R. Cressey (1940) ซึ่งเป็นนักสังคมวิทยาและอาชญวิทยา ชาวอเมริกัน ได้ให้สมมติฐานไว้ในหนังสือชื่อ Other's People Money

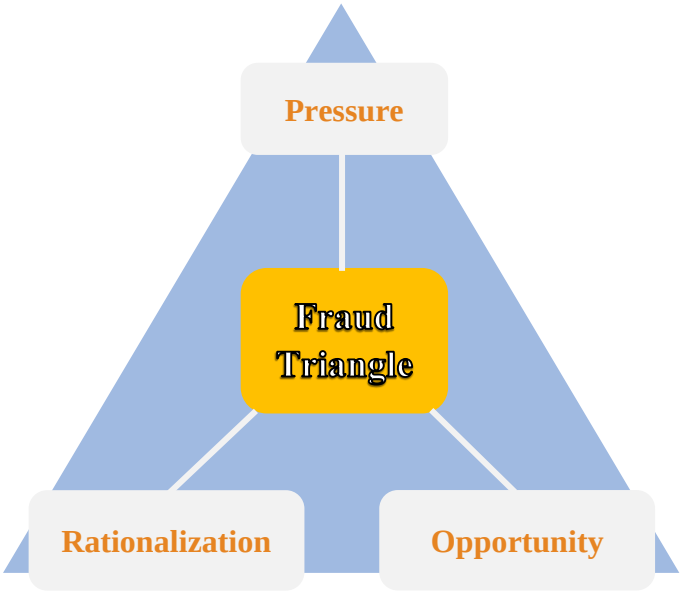

นอกจากหลักการและทฤษฎี Triangle Fraud ของ Dr. Ronald R. Cressey (1940) ยังมีทฤษฎี Four- Sided Diamond Fraud ของ David T.Wolfe and Dana R. Hermanson (2004) และทฤษฎี GONE Theory ของ Leonard J. Brook (2004) โดยหลักทฤษฎีทั้งสามได้กล่าวถึงสาเหตุจูงใจของพฤติกรรมผู้กระทำผิดหรือสิ่งที่จะก่อให้เกิดการทุจริต ตามตารางนี้

Triangle Fraud	Four- Sided Diamond Fraud	GONE Theory
๑. Opportunity	๑. Capability ๒. Opportunity	๑. G-Greed ๒. O-Opportunity
๒. Pressure ๓. Rationalization	๓. Incentive / Motive ๔. Rationalization	๓. N-Need ๔. E-Expectation

คำอธิบายความหมายของคำศัพท์ ทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุการทุจริต	
Opportunity	โอกาส เหตุการณ์ สถานการณ์ที่เอื้ออำนวย มีสิ่งล่อตาล่อใจ เปิดโอกาสที่จะฉกฉวยผลประโยชน์เนื่องจากความบกพร่องหรือจุดอ่อนของระบบงานหรือช่วงว่างของกฎระเบียบที่เปิดโอกาสให้ทำได้
Pressure	ความกดดัน และแรงกดดันเมื่อเกิดเหตุการณ์คับขันจากสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ มีความจำเป็นต้องการใช้เงิน
Incentive / Motive	แรงจูงใจ แรงบันดาลใจ มีสิ่งจูงใจ
Capability	ความสามารถ มีความสามารถที่ทำได้ที่เกิดจากอุปนิสัย ความสามารถเฉพาะตัวของผู้ปฏิบัติงาน และลักษณะงานเอื้อประโยชน์ที่จะประพฤติมิชอบและทำการทุจริตได้
Rationalization	มีเหตุผล มีเหตุผลเข้าข้างตนเองว่าสามารถทำได้ คนอื่นยังสามารถทำได้ โดยไม่คิดว่าผิด มีความสามารถและโอกาสที่เกิดจากตำแหน่งหน้าที่
Greed	ความโลภ เกิดความละโมบโลภมาก เห็นคนอื่นทำผิดแล้วไม่ได้รับการลงโทษ จับไม่ได้จึงหลงผิดอยากทำบ้าง ไม่พึงพอใจในสิ่งที่ตนมี
Need	ความต้องการอยากได้ ความต้องการหรือความจำเป็นที่ต้องการใช้เงิน จึงมีแรงกดดันให้ทำทุกสิ่งที่ทำได้เพื่อให้ได้เงินมา
Expectation	ความคาดหวัง คาดหวังว่าสิ่งที่ตนกระทำไม่มีผู้อื่นล่วงรู้ และเอาผิดไร หรือโอกาสที่จะถูกค้นพบการกระทำที่ผิด ถูกจับได้และรับการลงโทษน้อยมาก

(ข้อมูลจากบทความ ผู้ตรวจบัญชีสหกรณ์ มีบทบาทและหน้าที่ในการป้องกันและตรวจสอบการทุจริตในสหกรณ์ได้อย่างไร กรมตรวจบัญชีสหกรณ์)

2.2 กรอบแนวคิดการพัฒนาการประเมินเชิงคุณภาพการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต Corruption Risk Management : CRM

การประเมินเชิงคุณภาพการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต ต้องเป็นการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาหน่วยงานในเชิงบวกมากกว่าทำให้เจาหน้าที่ของหน่วยงานรูสึกกังวล ผลการประเมินควรให้แนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนกับหน่วยงานไปในตัว หน่วยงานราชการที่ได้รับการประเมินต้องได้ประโยชน์จากการประเมิน สามารถนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และได้รับประโยชน์ในมุมของการสื่อสารภาพลักษณ์องค์กรโดยเฉพาะการแสดงให้สังคมและสาธารณชนรับรู้ว่าหน่วยงานให้ความสำคัญกับการยับยั้งการทุจริต

นิยามประเภทของการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

ด้านที่ ๑ ด้านการอนุมัติอนุญาต : การให้บริการด้านการอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการให้บริการภาครัฐ

ด้านที่ ๒ การใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ : อำนาจที่ได้มาจากการดำรงตำแหน่งในตำแหน่งหนึ่งโดยกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่มีการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติในทางมิชอบ

ด้านที่ ๓ ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ : โครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในปีที่ทำการประเมินของทุกประเภทงบประมาณได้แก่ งบดำเนินงาน งบลงทุน ลงรายจ่ายอื่น งบเงินอุดหนุนหรือเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น งบกลาง เงินนอกงบประมาณ และโครงการที่จ่ายขาดจากเงินสะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัจจัยสำเร็จในการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

๑) ความมุ่งมั่นของผู้นำองค์กร ในการวางระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตขององค์กรที่ยอมรับว่าความเสี่ยงการทุจริตมีอยู่จริง หากมีประเด็นการทุจริตต้องยกระดับเป็นบทเรียนเพื่อเรียนรู้และหาแนวทางการบริหารจัดการป้องกันการเกิดซ้ำ กุญแจสำคัญที่ช่วยผลักดันให้องค์กรเติบโตไม่ใช่ความสามารถในการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงการทุจริต แต่คือการที่ผู้นำองค์กรต้องทำให้เรื่องของการบริหารความเสี่ยงการทุจริตเป็นนโยบายและแนวทางที่ทุกส่วนจะต้องนำไปปฏิบัติ

๒) ความเข้าใจเรื่องความเสี่ยงการทุจริตในทิศทางเดียวกันของคนในองค์กร

๓) กำหนดกระบวนการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตอย่างทั่วถึงทั้งองค์กรและกระทำการอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ มีตัวแทนผู้เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยงการทุจริตต้องมีความเที่ยงธรรมด้วยการมองจากบุคคลภายนอกมองไปที่กระบวนงานหรือโครงการที่ทำการประเมิน (Outside in) และอาจให้มีผู้แทนจากภายนอก เช่น ผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยงการทุจริตเพื่อให้มีมุมมองที่รอบด้าน

๔) มีการเปิดเผยแผนและผลของการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตในเว็บไซต์ของหน่วยงานและมีการสื่อสารภายในหน่วยงาน ติดตามประเมินผลเพื่อวัดประสิทธิผลของแผนบริหารจัดการจัดการความเสี่ยงการทุจริตอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากรูปแบบความเสี่ยงการทุจริตอาจมีการเปลี่ยนแปลง มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตที่กำหนดไว้เพียงพอหรือไม่ และมาตรการที่กำหนดไว้ใช้ได้จริงหรือใช้ได้จริง แต่ไม่ได้ผล และสร้างความตระหนัก (Awareness) เรื่องความเสี่ยงการทุจริตในองค์กร

๒.๓ กรอบตามหลักมาตรฐาน Committee of Sponsoring Organization of the Treadway Commission (COSO) และ ISO 37001:2016

๒.๓.๑ COSO 2013

กรอบหลักการควบคุมภายในองค์กร (Control Environment) ตามมาตรฐาน COSO 2013 (Committee of Sponsoring Organizations 2013) ซึ่งมาตรฐาน COSO เป็นมาตรฐานที่ได้รับการ ยอมรับมาตั้งแต่เริ่มออกประกาศใช้เมื่อปี ๑๙๙๒ โดยที่ผ่านมา มีการออกแนวทางด้านการควบคุมภายใน เพิ่มเติมอีก ๓ ครั้ง คือ ครั้งแรกเมื่อปี ๒๐๐๖ เป็นแนวทางด้านการทำรายงานทางการเงิน Internal Control over Financial Report Guidance for Small Public Companies ครั้งที่ ๒ เมื่อปี ๒๐๐๙ เป็นแนวทาง ด้านการกำกับ ติดตาม Guidance on Monitoring of Internal Control ครั้งที่ ๓ ในปี ๒๐๑๓ เป็นแนวทาง เพิ่มเติมด้านการควบคุมภายใน Internal Control – Integrated Framework : Framework and Appendices การปรับปรุงในปี ๒๐๑๓ นี้ยังคงยึดกรอบแนวคิดเดิมของปี ๑๙๙๒ ที่กำหนดให้มีการควบคุม ภายใน แต่เพิ่มเติมในส่วนอื่น ๆ ให้ชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มเติมเรื่องการสอดส่องในภาพรวมของ การกำกับดูแลกิจการ ดังนั้น การควบคุมภายในจึงถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการที่จะตอบสนองต่อความ คาดหวังของกิจการในการป้องกันเฝ้าระวังและตรวจสอบการทุจริตภายในกิจการ COSO ได้ผลักดันให้กิจการต่าง ๆ ทำการขับเคลื่อน The Three Lines of Defense และถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของ Internal Control Framework

มาตรฐาน COSO 2013 ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ๑๗ หลักการ ดังนี้

Source : COSO การควบคุมภายใน 2013

องค์ประกอบที่ ๑ : สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment)

หลักการที่ ๑ - องค์กรยึดหลักความซื่อตรงและจริยธรรม

หลักการที่ ๒ - คณะกรรมการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อการกำกับดูแล

หลักการที่ ๓ - คณะกรรมการและฝ่ายบริหาร มีอำนาจการสั่งการชัดเจน

หลักการที่ ๔ - องค์กร จูงใจรักษาไว้ และจูงใจพนักงาน

หลักการที่ ๕ - องค์กรผลักดันให้ทุกตำแหน่งรับผิดชอบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๒ : การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

หลักการที่ ๖ – กำหนดเป้าหมายชัดเจน

หลักการที่ ๗ – ระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงอย่างครอบคลุม

หลักการที่ ๘ – พิจารณาโอกาสที่จะเกิดการทุจริต

หลักการที่ ๙ – ระบุและประเมินความเปลี่ยนแปลงที่จะกระทบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๓ : กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)

หลักการที่ ๑๐ – ควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

หลักการที่ ๑๑ – พัฒนาระบบเทคโนโลยีที่ใช้ในการควบคุม

หลักการที่ ๑๒ – ควบคุมให้นโยบายสามารถปฏิบัติได้

องค์ประกอบที่ ๔ : สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication)

หลักการที่ ๑๓ – องค์กรมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องและมีคุณภาพ

หลักการที่ ๑๔ – มีการสื่อสารข้อมูลภายในองค์กร ให้การควบคุมภายในดำเนินต่อไปได้

หลักการที่ ๑๕ – มีการสื่อสารกับหน่วยงานภายนอก ในประเด็นที่อาจกระทบต่อการควบคุมภายใน

องค์กรประกอบที่ ๕ : กิจกรรมการกำกับติดตามและประเมินผล (Monitoring Activities)

หลักการที่ ๑๖ – ติดตามและประเมินผลการควบคุมภายใน

หลักการที่ ๑๗ – ประเมินและสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายในทันเวลาและเหมาะสม

กรอบหรือภาระงานในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต มี ๔ กระบวนการ ดังนี้

Corrective : แก้ไขปัญหาที่เคยรับรู้ว่าเกิด สิ่งที่มีประวัติอยู่แล้ว ทำอย่างไรจะไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก

Detective : เฝ้าระวัง สอดส่อง ติดตามพฤติกรรมเสี่ยง ทำอย่างไรจะตรวจพบต้อง สอดส่องตั้งแต่แรก ตั้งข้อบ่งชี้บางเรื่องที่น่าสงสัยทำการลดระดับความเสี่ยงนั้นหรือให้ข้อมูลเบาะแสนั้นแกผู้บริหาร

Preventive : ปองกัน หลีกเลี่ยง พฤติกรรมที่นำไปสูการสุ่มเสี่ยงต่อการกระทำผิด ในส่วนพฤติกรรมที่เคยรับรูว่าเคยเกิดมาก่อน คาดหมายได้ว่ามีโอกาสสูงที่จะเกิดซ้ำอีก (Known Factor) ทั้งที่รู้ว่าทำไป มีความเสี่ยงต่อการทุจริต จะต้องหลีกเลี่ยงด้วยการปรับ Workflow ใหม่ ไมเปิดช่องว่าง ให้การทุจริตเข้ามาได้อีก

Forecasting : การพยากรณประมาณการสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นและป้องกันป้องปราม ลวงหน้าในเรื่องประเด็นที่ไมคุ้นเคย ในส่วนที่เป็นปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากการพยากรณ ประมาณการล่วงหน้า ในอนาคต (Unknown Factor)

๒.๓.๒ COSO 2017 (COSO ERM 2017)

COSO 2017 Enterprise Risk Management integrating with Strategy and Performance มุ่งชี้ให้เห็นถึงการเชื่อมโยงการทำงานของกลไกการบริหารความเสี่ยงองค์กรเข้ากับกลยุทธ์ และการดำเนินงานขององค์กร ความเสี่ยงการทุจริตจึงเป็นหัวใจสำคัญเพื่อเป็นกลไกในการผลักดันให้องค์กรบริหารความเสี่ยงการทุจริตที่มีประสิทธิภาพและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Enhancement) ให้กับองค์กร

องค์ประกอบของกระบวนการบริหารความเสี่ยงองค์กร มี ๕ องค์ประกอบ ดังนี้

๑. Governance and Culture (การกำกับดูแลกิจการและวัฒนธรรมองค์กร) ประกอบด้วย บทบาทของคณะกรรมการ โครงสร้างการดำเนินงานตามเป้าหมายกลยุทธ์ การกำหนด วัฒนธรรมที่พึงประสงค์ การยึดมั่นต่อค่านิยมองค์กร และการสร้างความเข้มแข็งด้านทุนมนุษย์

๒. Strategy & Objective Setting (กลยุทธ์และวัตถุประสงค์องค์กร) ประกอบด้วย การวิเคราะห์บริบทของธุรกิจ การกำหนดระดับความสามารถในการรับความเสี่ยง การประเมินทางเลือก ของกลยุทธ์จัดการความเสี่ยงองค์กร และการวางเป้าประสงค์ทางธุรกิจภายใต้ความเสี่ยง

๓. Performance (เป้าหมายผลการดำเนินงาน) ประกอบด้วยการระบุความเสี่ยง การประเมินระดับความรุนแรง การจัดลำดับความเสี่ยง การตอบสนองความเสี่ยง และการพิจารณาภาพรวมของความเสี่ยงองค์กรทั้งหมด

๔. Review & Revision (การทบทวนและปรับปรุง) ประกอบด้วย การประเมิน ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการบริหารความเสี่ยง การทบทวนความสามารถในการจัดการและระดับความ เสี่ยง และการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงองค์กร

๕. Information, Communication & Reporting (สารสนเทศ การสื่อสาร และการ รายงาน) ประกอบด้วย การใช้สารสนเทศสนับสนุนการบริหารความเสี่ยง การใช้ช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ สนับสนุนการบริหารความเสี่ยงและการรายงานความสำเร็จการดำเนินการ รวมทั้งวัฒนธรรมความเสี่ยงที่เกิดขึ้น

สิ่งที่ COSO พยายามมุ่งเน้นนำเสนอในการปรับปรุงนี้ คือการแสดงให้เห็นว่าการบริหาร ความเสี่ยงองค์กรนั้น เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการสร้างคุณค่าผ่านกลยุทธ์และตัวแบบธุรกิจขององค์กรอย่างแท้จริง

“Good risk management and internal control are necessary for long term success of all organizations.” – COSO

(บทความจาก TRIS Academy Club Issue4 January 2018, "Organizational Excellence" โดยดร. สุรเดช จองวรรณศิริ ผู้อำนวยการ สถาบันวิทยาการจัดการ ทริส คอร์ปอเรชั่น)

การบริหารความเสี่ยงขององค์กร หรือ ERM นั้น เป็นแนวคิดในการบริหารความเสี่ยงแบบใหม่ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดแบบเดิมหลายประการที่สำคัญมี ดังนี้

แบบเดิม	ERM
ทำแยกเป็นส่วน ๆ หรือฝ่าย ๆ	ทำแบบบูรณาการทั่วทั้งองค์กร
บริหารแบบตั้งรับ (รอให้เกิดปัญหาแล้วค่อยแก้ไข)	บริหารแบบเชิงรุก (ป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น)
ทำเป็นครั้งคราวหรือเฉพาะกิจ	ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
มุ่งเน้นด้านลบเพื่อลดความเสียหาย	มุ่งเน้นด้านบวกด้วยการแสวงหาโอกาสที่จะเป็นประโยชน์แก่องค์กร ควบคู่กับด้านลบ

๒.๓.๓ ISO 37001 : 2016 Anti-bribery Management Systems : ABMS

ISO 37001 มาตรฐานระบบการจัดการการต่อต้านการติดสินบน (anti-bribery management systems) ซึ่งองค์กรระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐาน (ISO International Standardized Organization) ประกาศเมื่อปี ๒๕๕๘ ครอบคลุมตั้งแต่การจัดตั้งระบบ กระบวนการดำเนินการ การธำรง รักษาและการปรับปรุงพัฒนาระบบการจัดการการติดสินบน ต่องมีการดำเนินการด้วยมาตรการอย่างเป็นระบบที่สมเหตุสมผลเหมาะสมเพียงพอ เพื่อป้องกันการติดสินบนที่ครอบคลุม

โครงสร้าง STRUCTURE OF ISO 37001 STANDARD ประกอบด้วย

๑. Scope ขอบเขต

๒. Normative references การอ้างอิงตามกฎเกณฑ์

๓. Term and Definitions ข้อกำหนดและคำจำกัดความ

๔. Context of organization บริบทขององค์กร

๕. Leadership ความเป็นผู้นำ

๖. Planning การวางแผน

๗. Support การสนับสนุน

๘. Operation การทำงาน

๙. Performance Evaluation การประเมินผลการปฏิบัติงาน

๑๐. Improvement การปรับปรุง

ในส่วนโครงสร้างของ ISO 37001 ข้อ ๔ ได้กำหนดให้มีหลักการประเมินความเสี่ยงการติดสินบน (Bribery Risk Assessment)

๒.๔ ระเบียบวิธีการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเชิงคุณภาพระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต (Corruption Risk Management Systems : CRMS) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

สัดส่วนและน้ำหนักคะแนน			
ตัวชี้วัด	**น้ำหนัก/ คะแนน**	**ตัวชี้วัดย่อย**	**จำนวนข้อที่ทำการประเมิน**
๑) แผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต	**๖๐**	๔	๘
๑.๑ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต (Risk criteria)	๕		
๑.๒ การระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริต (Risk identification)	๒๕		
๑.๓ แผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต	๒๕		
๑.๔ การรับรองแผนและการเปิดเผยข้อมูล	๕		
๒) ผลการดำเนินการตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต	**๔๐**	๒	๒
๒.๑ การรายงานผลและการเปิดเผยข้อมูล	๕		
๒.๒ ผลการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต	๓๕		
รวม	**๑๐๐**	**๖**	**๑๐**

ระดับผลการประเมินเชิงคุณภาพ ระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต (Corruption Risk Management Systems : CRMS)	
Excellent : E (ดีเยี่ยม)	สูงกว่า ๘๐ คะแนน
Good : G (ดี)	ระหว่าง ๖๑ – ๗๙ คะแนน
Pass : P (ผ่าน)	ระหว่าง ๕๐ – ๖๐ คะแนน
Upgrade : U (ปรับปรุง)	ต่ำกว่า ๕๐ คะแนน

บทที่ ๓
แผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตของสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

จากคู่มือแนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริต (Corruption Risk Assessment) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ซึ่งสำนักงาน ป.ป.ท. ได้กำหนดให้ สนพ. ดำเนินการประเมินความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ ในการนี้ เพื่อเป็นการเน้นย้ำในการปฏิบัติงานให้กับเจ้าหน้าที่ในสังกัด สนพ. ให้มีความโปร่งใสเป็นธรรมในการปฏิบัติราชการ รวมถึง การปรับปรุงกลไกการทำงานและสร้างมาตรการควบคุมเพื่อลดความเสี่ยงการทุจริต และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานใน สนพ. ดังนั้น จึงได้พิจารณาและวิเคราะห์ความเสี่ยงต่อการทุจริต โดยเลือกกระบวนงาน **“การใช้รถยนต์ราชการของ สนพ.”** เพื่อนำมาทำการประเมิน วิเคราะห์ และจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตของ สนพ. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๓.๑ การระบุความเสี่ยง

ประเมินความเสี่ยงต่อการทุจริต ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ด้าน

☐ ความเสี่ยงการทุจริตเกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ

☑ ความเสี่ยงการทุจริตเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่

☐ ความเสี่ยงการทุจริตเกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายงบประมาณ

๓.๒ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

หลักเกณฑ์สำหรับใช้ในการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของกระบวนงานหรือโครงการที่ทำการประเมิน พิจารณาจาก ๒ ปัจจัย ได้แก่

๑. ด้านโอกาสที่จะเกิด (Likelihood) ซึ่งจะพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงในช่วงเวลาหนึ่ง ในรูปของความถี่ หรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ

๒. ด้านผลกระทบ (Impact) เป็นการวัดความรุนแรงของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากความเสี่ยงนั้น โดยสามารถแบ่งเป็นผลกระทบทางด้านการเงินและผลกระทบที่ไม่ใช่การเงิน

ทั้งนี้ เนื่องจากการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของ สนพ. เป็นการประเมินความเสี่ยงการทุจริตด้านการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินและเกณฑ์การวัดระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

เกณฑ์โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood)

เกณฑ์	โอกาส (Likelihood)				
	๑	๒	๓	๔	๕
เกิดเหตุการณ์ทุจริตเกี่ยวกับการใช้รถยนต์ราชการของ สนพ.	๑ ครั้ง ต่อปี	๒ ครั้ง ต่อปี	๓ ครั้ง ต่อปี	๔ ครั้ง ต่อปี	๕ ครั้ง ต่อปีขึ้นไป

เกณฑ์ผลกระทบ (Impact)

เกณฑ์	ผลกระทบ (Impact)				
	๑	๒	๓	๔	๕
ระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดจากการทุจริตเกี่ยวกับการใช้รถยนต์ราชการของ สนพ.	แทบจะไม่มี	ปรากฏข่าวลือ มีคนร้องเรียนหรือแจ้งเบาแส	เกิดการตรวจสอบภายในหรือหน่วยตรวจสอบจากภายนอกเข้าตรวจสอบข้อเท็จจริง	ปรากฏต่อสื่อมวลชนหรือสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)	เกิดความเสียหายต่อหน่วยงานเจ้าหน้าที่ผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

เกณฑ์การวัดระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

Risk Score					
โอกาสเกิด	ผลกระทบ				
	๑	๒	๓	๔	๕
๕	สูง	สูง	สูงมาก	สูงมาก	สูงมาก
๔	ปานกลาง	สูง	สูง	สูงมาก	สูงมาก
๓	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูง	สูงมาก
๒	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูงมาก
๑	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูง

ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

ความหมายของระดับความรุนแรง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- สีเขียว หมายถึง ความเสี่ยงระดับต่ำ
- สีเหลือง หมายถึง ความเสี่ยงระดับปานกลาง
- สีส้ม หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูง
- สีแดง หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูงมาก

๓.๓ การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๓.๓.๑ การระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริต (Risk Identification)

สนพ. พิจารณากระบวนการใช้รถยนต์ราชการของ สนพ. ที่อาจพบความเสี่ยงต่อการทุจริต ดังนี้ ๑) การลักลอบนำน้ำมันรถยนต์ราชการของ สนพ. ไปใช้/จำหน่าย โดยพบความเสี่ยงคือ พนักงานขับรถอาจนำน้ำมันรถยนต์ราชการไปใช้กับรถส่วนตัวหรือนำไปจำหน่าย และ ๒) บุคลากรนำรถยนต์ราชการไปใช้ส่วนตัว โดยไม่มีการขออนุญาตการใช้รถยนต์ราชการ ไม่บันทึกการใช้รถยนต์ราชการ ทั้งนี้ ในการระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตจะแบ่งพิจารณาตาม Known Factor และ Unknown Factor

Known Factor : ความเสี่ยงทั้งปัญหา/พฤติกรรมที่เคยรับรู้ว่าเคยเกิดมาก่อน คาดหมายได้ว่ามีโอกาสสูงที่จะเกิดซ้ำ หรือมีประวัติมีตำนานอยู่แล้ว

Unknown Factor : ปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากการพยากรณ์ประมาณการล่วงหน้าในอนาคต ปัญหา/พฤติกรรมความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น (คิดล่วงหน้าตีตนไปก่อนไข้เสมอ)

ตารางที่ ๑ ระบุความเสี่ยง (Known Factor และ Unknown Factor)

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	ประเภทความเสี่ยงการทุจริต	
	Known Factor (เคยเกิดขึ้น)	Unknown Factor (ยังไม่เคยเกิดขึ้น)
๑. การลักลอบนำน้ำมันรถยนต์ราชการของ สนพ. ไปใช้/จำหน่าย	✓	
๒. บุคลากรนำรถยนต์ราชการไปใช้ส่วนตัว โดยไม่มีการขออนุญาตการใช้รถยนต์ราชการ ไม่บันทึกการใช้รถยนต์ราชการ		✓

๓.๓.๒ การให้คะแนนความเสี่ยงการทุจริต

การให้คะแนนความเสี่ยงการทุจริตดังกล่าว พิจารณาจาก ๒ ปัจจัย คือ โอกาสที่จะเกิด (Likelihood) และผลกระทบ (Impact) จะได้ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต (Risk Score) ว่าอยู่ในระดับสูงมาก สูง ปานกลาง หรือต่ำ ตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ในข้อ ๓.๒

ตารางที่ ๒ การให้คะแนนความเสี่ยงการทุจริต

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	Risk Score (L x I)		
		Likelihood	Impact	Risk Score
การใช้รถยนต์ราชการของ สนพ.	๑. พนักงานขับรถลักลอบนำน้ำมันรถยนต์ราชการของ สนพ. ไปใช้/จำหน่าย	๑	๕	๕ (สูง)
	๒. บุคลากรนำรถยนต์ราชการไปใช้ส่วนตัว โดยไม่มีการขออนุญาตการใช้รถยนต์ราชการ ไม่บันทึกการใช้รถยนต์ราชการ	๑	๕	๕ (สูง)

ตารางที่ ๓ ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต (แยกตามสี)

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	เขียว	เหลือง	ส้ม	แดง
๑. พนักงานขับรถลักลอบนำน้ำมันรถยนต์ราชการของ สนพ. ไปใช้/จำหน่าย			✓	
๒. บุคลากรนำรถยนต์ราชการไปใช้ส่วนตัว โดยไม่มีการขออนุญาตการใช้รถยนต์ราชการ ไม่บันทึกการใช้รถยนต์ราชการ			✓	

๓.๔ การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต

ตามกระบวนงาน การใช้รถยนต์ราชการของ สนพ. มีขั้นตอนการดำเนินการที่อาจก่อให้เกิดความไม่โปร่งใสด้านการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงการทุจริตได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เกิดความโปร่งใสในการพิจารณาใช้ดุลพินิจ และป้องกันความเสี่ยงการทุจริตด้านการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ สนพ. จึงได้จัดกำหนดมาตรการควบคุมความเสี่ยงและจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔ ประเด็นและมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

กระบวนงาน/โครงการ การใช้รถยนต์ราชการของ สนพ.
หน่วยงาน สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน

ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน/ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต
๑	พนักงานขับรถลักลอบนำน้ำมันรถยนต์ราชการของ สนพ. ไปใช้/จำหน่าย	๑. มีมาตรฐานการตรวจสอบการใช้น้ำมันรถยนต์ราชการของ สนพ. ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส ๒. ให้บุคลากรของ สนพ. ที่ขอใช้รถยนต์ราชการของ สนพ. แนบหลักฐานประกอบการขออนุญาตใช้รถยนต์ โดยจัดทำเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แล้วบันทึกเข้าไปในระบบการขออนุญาตใช้รถยนต์ของระบบบริหารงานยานพาหนะของ สนพ. หากกรณีที่ไม่สามารถใช้ระบบดังกล่าวได้ ให้แนบสำเนาหลักฐานประกอบการขออนุญาตใช้รถยนต์มาพร้อมแบบขออนุญาตใช้รถยนต์ให้แก่กลุ่มบริหารงานทั่วไป สำนักงานเลขานุการกรม และให้จัดเก็บไว้เป็นหลักฐาน ๓. ให้มีการตรวจสอบและปรับปรุงระเบียบการใช้รถยนต์ราชการส่วนกลางของ สนพ. ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งแจ้งเวียนให้บุคลากรของ สนพ. ทราบและนำไปปฏิบัติ
๒	บุคลากรนำรถยนต์ราชการไปใช้ส่วนตัว โดยไม่มีการขออนุญาตการใช้รถยนต์ราชการ ไม่บันทึกการใช้รถยนต์ราชการ	

ตารางที่ ๕ แผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

แผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต ของสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ชื่อกระบวนงาน การใช้รถยนต์ราชการของ สนพ.					
ที่	**มาตรการควบคุม ความเสี่ยงการทุจริต**	**วิธีการดำเนินการ**	**ระยะเวลา ดำเนินการ**	**งบประมาณ**	**ผู้รับ ผิดชอบ**
๑	มีมาตรฐานการตรวจสอบการใช้น้ำมันรถยนต์ราชการของ สนพ. ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส	ดำเนินการจดเลขไมล์รถยนต์และตรวจสอบหลักฐานการใช้บัตรเติมน้ำมันรถยนต์ราชการของ สนพ. ว่ามีความสอดคล้องกันและมีประวัติการใช้น้ำมันที่สมเหตุสมผล รวมทั้งจัดทำรายงานการใช้รถยนต์ราชการของ สนพ. เป็นประจำทุกเดือน	ตุลาคม ๒๕๖๕ – กันยายน ๒๕๖๖	ไม่ใช้งบประมาณ	กลุ่มบริหารงานทั่วไป
๒	บุคลากรของ สนพ. ที่ขอใช้รถยนต์ราชการของ สนพ. แนบหลักฐานประกอบการขออนุญาตใช้รถยนต์	กำหนดแบบฟอร์มคำขอใช้รถยนต์ราชการของ สนพ.	ตุลาคม ๒๕๖๕ – กันยายน ๒๕๖๖	ไม่ใช้งบประมาณ	กลุ่มบริหารงานทั่วไป
๓	มีการตรวจสอบและปรับปรุงระเบียบการใช้รถยนต์ราชการส่วนกลางของ สนพ. ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งแจ้งเวียนให้บุคลากรของ สนพ. ทราบและนำไปปฏิบัติ	เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์หรือแนวทางดังกล่าว เพื่อให้บุคลากรภายใน สนพ. ให้ทราบและถือปฏิบัติโดยทั่วกัน	ตุลาคม ๒๕๖๕ – กันยายน ๒๕๖๖	ไม่ใช้งบประมาณ	กลุ่มบริหารงานทั่วไป

ผอกรมฯ 1463/66

เลขานุการกรม
เลขรับ 911
วันที่ - 1 มี.ค. 2566

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กลุ่มนิติการ สำนักงานเลขานุการกรม โทร. ๐ ๒๖๑๒ ๑๕๕๕ ต่อ ๔๖๒

ที่ พน ๐๖๐๑.๖/๘๗ **วันที่** ๑ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง แผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตของสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน
ผ่าน เลขานุการกรม

เรื่องเดิม

ตามที่ สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน ได้มีหนังสือ ที่ พน ๐๒๐๙/๒๓ ลงวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ แจ้งว่า สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ได้ชี้แจงกรอบแนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริตประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ พร้อมขอให้หน่วยงานในสังกัด/กำกับ ดำเนินการจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตและรายงานผลการดำเนินการตามแผนฯ ซึ่งต่อมาศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงพลังงาน ขอให้สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน จัดทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ โดยคัดเลือกกระบวนงาน/โครงการความเสี่ยงการทุจริตด้านการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ ตามแบบฟอร์มที่สำนักงาน ป.ป.ท. กำหนด และให้จัดส่งแบบการประเมินความเสี่ยงดังกล่าวทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ acoc@energy.go.th ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด คือ รอบที่ ๑ ภายในวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๖ รอบที่ ๒ ภายในวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖ เพื่อศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงพลังงาน จะได้รวบรวมข้อมูลส่งสำนักงาน ป.ป.ท. ต่อไป นั้น (เอกสารแนบ ๑)

ข้อเท็จจริง

๑. คู่มือแนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริต (Corruption Risk Assessment) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ สำนักงาน ป.ป.ท. ได้กำหนดให้สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน ดำเนินการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต ด้านการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่

๒. สำนักงานเลขานุการกรม ได้มีการประชุมร่วมกันและเห็นว่า การใช้รถยนต์ราชการของสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน ซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกลุ่มบริหารงานทั่วไปเป็นกระบวนงานที่มีความเหมาะสมและสามารถนำมาใช้จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต ด้านการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ ตามข้อกำหนดของสำนักงาน ป.ป.ท. จึงใช้กระบวนงานดังกล่าวยกร่างแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ และได้มีหนังสือ ที่ พน ๐๖๐๑.๖/๖๐ ลงวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ประสานกลุ่มบริหารงานทั่วไป สำนักงานเลขานุการกรม เพื่อพิจารณาร่างแผนดังกล่าว ซึ่งกลุ่มบริหารงานทั่วไป ได้เห็นชอบด้วยแล้ว (เอกสารแนบ ๒)

ข้อเสนอเพื่อพิจารณา

กลุ่มนิติการ สำนักงานเลขานุการกรม ขอเรียนว่า เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานเรื่องการประเมินความเสี่ยงการทุจริตประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นไปตามที่สำนักงาน ป.ป.ท. กำหนด จึงเห็นควรพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตของสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน

ประจำปี...

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ทั้งนี้ ได้จัดทำแบบรายงานการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ตามที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงพลังงานกำหนด และหนังสือถึงปลัดกระทรวงพลังงาน มาพร้อมนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นชอบด้วยแล้วขอได้โปรดดำเนินการดังต่อไปนี้ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

๑) เห็นชอบแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต ของสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

๒) ลงนามในหนังสือถึงปลัดกระทรวงพลังงาน

๓) ลงนามในแบบรายงานแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

๔) มอบหมายศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตฯ พร้อมแบบรายงานการประเมินความเสี่ยงการทุจริต เผยแพร่บนเว็บไซต์ของสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน

ศุภโชค หนูทวน
(นายศุภโชค หนูทวน)
นิติกร

(นายอณวัชร์ ชำนาญโชติ)
นิติกรชำนาญการพิเศษ
ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มนิติการ

เห็นชอบ / ลงนามแล้ว + มอบ สท. เผยแพร่บน Website สนพ. แล้ว
13 มี.ค. ๖๖

(นายวัฒนพงษ์ คุโรวาท)
ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน